אִיתָא – ואם אכן ישנו לְדין זה דְּרַב הוּנָא שבכל מקרה שהשומר משלם עליו להישבע שאינה ברשותו, הלא בֵּיוָן דְּמִשְׁתַּבַּע מַלְוֶה שבועה זו שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ, הֵיכִי מָצֵי מַפֵּיק לָהּ – כיצד יוכל אחר כך להוציאה, ואיך אמרה המשנה שיש לחשוש שאם ישבע הלוה יוציא המלוה את הפקדון ויפסלנו, הלא נשבע שאין היא ברשותו.

הגמרא מיישבת תמיהה זו על רב הונא, בכמה יישובים: א.א**ַמַר** רָבָא, מדובר במשנה באופן שאינו נשבע שבועה זו, שאז יש לחוש שיוציא אחר כך את הפקדון, וכגון שֶׁיֵּשׁ עֲדִים שֶׁנִּשְׁרְפָה, שאז אין צורך שישבע שאינה ברשותו, שהלא גם העדים מעידים כן.

שואלת הגמרא, אִי הָכִי – אם כך מדובר, שיש עדים שנשרפה, מַהֵיכָא מַיְיתֵי לָהּ – מהיכן יביאנה, שנחשוש שאם ישבע הלוה יוציא המלוה את הפקדון.

הגמרא מיישבת באופן שונה: אֶלָּא אָמַר רַב יוֹסֵף, מדובר במשנה שֶׁיֵּשׁ עֲדִים שֶׁגְּנָבָהּ, ולכן אינו צריך עתה להישבע שאינה ברשותו, וכיון שהפקדון בעולם יש לחשוש שאחר שישבע הלוה יוציאנה המלוה ויוכיח לכל שנשבע הלוה שבועת שקר.

שואלת הגמרא: אף שאין מדובר שיש עדי שריפה אלא עדי גניבה, סוֹף סוֹף מַהֵיכָא מַיְיתֵי לָהּ – מהיכן יביאנה להכחיש בה את דברי הלוה.

משיבה הגמרא: יש לחשוש משום דְּטָרַח וּמַיְיתֵי לָהּ – שיטרח ויביאנה, על ידי שיחזר וישאל מי הם הנכנסים לביתו וימצא הגנב.

שואלת הגמרא: אִי הָכִי – אם כך אנו חוששים, שהמלוה יביאנה, אם כן כִּי – כאשר מְשַׁתְּבַע מַלְוֶה נַמִּי לִטְרַח לֵיהֵי וְלֵיתֵי – גם באשר נשבע המלוה עדיין יש לחשוש שיטרח הלוה ויביאנה להכחיש את דבריו.

משיבה הגמרא: בְּשִׁלְמָא – מובן הדבר שמַלְוֶה יָדַע מַאן קָא עָיֵיל וְנָפֵק בְּבֵיתֵיהּ וְאָזֵל וְטָרַח וּמַיְיתֵי לָהּ – יודע הוא מי נכנס ויוצא בביתו ולכן יכול לחפש אחריהם ולטרוח ולהביאנה, אֶלָּא לְוֶה מִי יָדַע מַאן קָא עָיֵיל וְנָפֵיק בְּבֵיתֵיהּ דְּמַלְוֶה – וכי יודע הוא מי נכנס ויוצא בבית המלוה, שאנו חוששים שמא ישיג מהם את הפקדון. ונמצא שאכן ניתן לומר שבמשנה מדובר באופן שאין המלוה צריך להישבע שאינה ברשותו, כיון שיש עדים שנגנבה ואין לחשוש שעינינו נתן בה, ובכל זאת יש לחשוש שמא יטרח וישיג את הפקדון ויכחיש את הלוה, ולכן ישבע המלוה.

ב.א**ַמַר** אוֹמֵר, יש לבאר את המשנה שלא באו עדי שריפה או גניבה, ואכן על המלוה להישבע שאינה ברשותו, ומכל מקום אמרו חכמים שיש להפוך את השבועה כמה היה שוה, גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִטְעוֹן המלוה וְיֹאמַר לוֹ ללוה, אַחַר שְׁבוּעָה מְצָאתִיךָ, ונמצא שלא הוכחשה שבועתו שאינה ברשותו, שאז עדיין לא ידע שהיא ברשותו.

ג. רַב אַשֵׁי אָמַר, כך כוונת המשנה, וֶה נִשְׁבָּע וְזֶה נִשְׁבָּע, גם הלוה וגם המלוה זקוקים להשבע, וֶה – המלוה, נִשְׁבָּע שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ, וְזֶה – הלוה, נִשְׁבָּע כַּמָּה הָיָה שָׁוֶה המשכון, וְהֵכִי קָאָמַר – וכך כוונת המשנה, מִי נִשְׁבָּע תְּחִילָּה, מַלְוֶה נִשְׁבָּע תְּחִילָּה, שֶׁמָּא יִשָּׁבַע זֶה – הלוה, קודם שנשבע המלוה שאינה ברשותו, וְיוֹצִיא הַלָּה אֶת הַפִּקָּדוֹן ויראה לכל שנשבע לשקר, ואינו מכחיש את דבריו שאינה ברשותו, שעדיין לא נשבע על זה.

הגמרא מקשה קושיא נוספת ממשנה זו על דברי רב הונא: רַב הוּנָא בַּר תַּחְלִיפָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא אָמַר, רֵישָׁא דְּמַיְּיפָא שבמשנה, דהיינו הדין הראשון בחציה השני, היא תְּיוּבְתָּא – תשובה ופירכא לְחִידּוּשׁוֹ של רַב הוּנָא. נאמר במשנה, כָּלַע חִלְּוִיתַנִי עָלָיו שְׁתַּיִם הָיָה שָׁוֶה וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא כִּי אֶלָּא כָּלַע חִלְּוִיתִיךָ עָלָיו כָּלַע הָיָה שָׁוֶה פָּטוּר. וְאִם אִיתָא לְרַב הוּנָא – ואם יש למלוה להישבע שאינה ברשותו כדברי רב הונא, אם כן קשה, מַנּוֹ – מתוך דְּמִשְׁתַּבַּע מַלְוֶה שֶׁאֵינָהּ בִּרְשׁוּתוֹ, לֵישְׁתַּבַּע נַמִּי אַגִּילְגּוּל שְׁבוּעָה כַּמָּה הָיָה שָׁוֶה – שישבע המלוה גם כן כמה היה שוה, ומטעם גלגול שבועה, שאדם שכבר מוטלת עליו חובת שבועה, יכולים להטיל עליו להישבע אגב שבועה זו אף על עניינים נוספים. ומוכח מזה, שאין מוטלת על המלוה שום שבועה, גם זו שאינה ברשותו, ולכן אין לגלגל עליו שבועה כמה היה שוה.

מיישבת הגמרא: אָמַר רַב אַשִׁי, אַמְרִיתָהּ לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ – אמרתי את הסוגיא הזו לפניו דְּרַב כַּהֲנָא, וְאָמַר לִי, יש ליישב קושיא זו ולומר שתּוֹרַת המשנה מדברת בְּמַאֲמִינוֹ לוה למלוה שאינה ברשותו, ולכן אי אפשר לגלגל עליו להישבע כמה היה שוה.

שואלת הגמרא: וְנֶהֱמְנֵיהּ – ולמה לא יאמין לוֹוֶה לְמַלְוֶה נַמִּי בְּהָא – גם בשאלה זו כַּמָּה הָיָה שָׁוֶה המשכון, כשם שהוא מאמינו שאינה ברשותו ואינו מזקיקו להישבע על כך.

משיבה הגמרא: אין הלוה מאמין בכך למלוה, לפי שהוא אומר שלֹּא קִים לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ – אין המלוה בקי בטיבו של המשכון לדעת שוויו משום שלא נתן דעתו עליו, ולכן אין לסמוך עליו ללא שבועה.

שואלת הגמרא: וְנֶהֱמְנֵיהּ – ויאמין מַלְוֶה לַלּוֶה כמה היה שוה המשכון, דִּקִים לֵיהּ בְּגַוֵּיהּ – שהרי בקי הוא בכך, שכיון שהוא שלו ודאי הוא יודע את ערכו.

משיבה הגמרא: לֹא מְהֵימַן לֵיהּ – אין המלוה מאמין ללוה.

ונמצא שהדין האמור במשנה שפטור המלוה כאשר הוא כופר הכל וטוען שערך המשכון היה שוה לערך ההלוואה ויצא זה בזה, הרי זה באופן שהמלוה נאמן על הלוה והלוה לא נאמן על המלוה, [שאילו היו שניהם נאמנים זה על זה, לא היו באים לדין על ערך המשכון]. וכיון שנאמן המלוה על הלוה אין הוא מזקיקו להישבע שאינה ברשותו, ומפני כך גם אינו יכול לגלגל עליו את השבועה כמה היה שוה.

שואלת הגמרא: וּמַאי שְׁנָא לוֹוֶה דְּמְהֵימַן לֵיהּ לְמַלְוֶה וּמַאי שְׁנָא מַלְוֶה דְּלָא מְהֵימַן לֵיהּ לַלּוֶה – למה נקטה המשנה את הדין שאין המלוה נשבע ללוה, באופן שנאמן המלוה ללוה ואין נאמן הלוה למלוה.

משיבה הגמרא: לוֹוֶה מְקַיֵּים בֵּיהּ בְּמַלְוֶה את האמור בפסוק (משלי יא ג) 'תֻּמַּת יְשָׁרִים תַּנְחֵם', שמזה יש ללמוד שאם ראית אדם שנתעשר מן השמים תדע שאדם נאמן הוא, שאלמלא זאת לא זכה לכך. ולכן כיון שהמלוה הוא בעל ממון, יודע הלוה שאדם נאמן הוא ויש לסמוך עליו. ואילו מַלְוֶה מְקַיֵּים בֵּיהּ בַּלּוֶה את האמור בהמשך הפסוק 'וּסֶלֶף בֹּגְדִים יְשָׁדֵּם', שמי שאינו נאמן מתרושש ונחסר, ולכן כיון שרואה המלוה שנזקק לו הלוה, והיינו שעני הוא, אינו מאמינו כמה שוה המשכון, ועליו להשבע על כך:

הגמרא מביאה מעשה בענין זה של הקנאת כפל: הַהוּא גַּבְרָא דְּאַפְקֵיד כִּיסֵּי גַּבֵּיהּ חַבְרֵיהּ – מעשה באדם שהפקיד נזמים אצל חבירו, לאחר זמן אָמַר לֵיהּ מפקיד לשומר, הַב לִי כִּיסַּי – החזר לי את נזמי. אָמַר לֵיהּ השומר, לֹא יָדַעְנָא הֵיכָא אוֹתְבִינְהוּ – איני יודע היכן הנחתים. אָתָא לְקַמֵּיהּ – בא אותו אדם לפני דְּרַב נַחְמָן, אָמַר לֵיהּ רב נחמן, כָּל לֹא יָדַעְנָא פְּשִׁיעוּתָא הִיא – כל שומר שאינו יודע היכן הניח את הפקדון, נחשב הדבר כפשיעה, שהיה לו לזכור את מקומו, ועל כן זיל שַׁלֵּים – לך ותשלם את דמי הנזמים. לֹא שַׁיְּלֵם אותו אדם, אָזַל – הלך רַב נַחְמָן, אַגְּבֵיהּ לְאַפַּרְנֵיהּ מִינֵּיהּ – גבה ממנו את הטרקלין שהיה לו, בפרעון דמי אלו שנתחייב בהם. לְסוֹף אִישְׁתַּכַּח כִּיסֵּי וְאִיזְקוּר – לאחר מכן נמצאו הנזמים, אלא שבינתיים התייקרו. אָמַר רַב נַחְמָן, הדין בזה הוא, הַדְרֵי כִּיסֵּי לְמָרַיְיהוּ וְהָדְרָא אַפַּרְנָא לְמָרֵהּ – חוזרים הנזמים לבעליהם, המפקיד, וחוזר הטרקלין לשומר.

אָמַר רָבָא, הָוֶה יָתְבִינָא קַמֵּיהּ – הייתי יושב לפניו דְּרַב נַחְמָן כשדן הדין זה, וּפַרְקִין הַמַּפְקִיד הָוֶה – והפרק בו עסקנו היה פרק המפקיד, וְאָמְרִי לֵיהּ – ושאלתיו לרב נחמן על מה שפסק, הלא שנינו במשנה שאם שֵׁילֵם השומר וְלֹא רָצָה לִישָׁבַע ולהיפטר, זכה בפקדון, ואם כן כאן ששילם השומר, יש לנו לומר שזכה בנזמים ואם התייקרו דמיהם, נשתכר בכך, שרווח היוקר שלו הוא, ואיך אמרת שמשיבים אותם למפקיד. וְלֹא אַהֲדַר לִי – ולא השיב לי רב נחמן על שאלה זו, וְשָׁפַיר עָבֵד דְּלֹא אַהֲדַר לִי – וטוב עשה שלא השיבני, מַאי טַעְמָא – מה טעם, לפי שאין דומה דין המשנה למעשה זה, דְּהָתָם לֹא אַטְרְחֵיהּ לְבֵי דִּינָא הָכָא אַטְרְחֵיהּ לְבֵי דִּינָא – שם בדין המשנה, מקנה המפקיד לשומר את הפקדון אם שילם לו עליו, לפי

המשך בעמוד ע

שלא הטריחו לבית דין אבל כאן, במעשה של הנזמים שאבדו, כיון שהטריח השומר את המפקיד לבית דין, אין הוא מקנה לו את הפקדון, ולכן אין רווח היוקר שלו, אלא משיבים את הנזמים והטרקלין לבעליהם הראשונים.

הגמרא דנה אודות מה שהורה רב נחמן להשיב את הטרקלין לבעליו הראשון, דהיינו השומר: **לְמֵימְרָא** – האם נאמר שממעשה זה יש ללמוד **דְּסָבַר רַב נַחְמָן דְּשׁוּמָא** – קרקע שהעריכו את שוייה ונטלוה מאדם החייב ממון לחבירו על מנת לפרוע בה את חובו, **הָדַר** – חוזרת היא אליו אם טרח והשיג ממון ובא לפדותה, שלכן כאן הורה רב נחמן שישיבו את הטרקלין לבעליו הראשונים.

דוחה הגמרא: אין ראיה שמשום ש'שומא הדר' הורה כן רב נחמן, שאף אם אין זה כך, אלא שאין הלוה יכול לשוב ולהוציא את הנכסים שניטלו הימנו לפרעון חובותיו, בכל זאת **שַׁאנִי הָתָם** – שונה מקרה זה שבא לפני רב נחמן, **דְּשׁוּמָא בְּטָעוּת הֲוָה, דְּקָא הֲוָה כַּיְיפֵי מֵעִיקָּרָא** – שהוברר שהנזמים לא אבדו כפי שחשבו, אלא היו כל העת בידו של השומר ולא ידע מכך, שאילו ידע לא היו בית דין נוטלים הימנו את טרקלינו, ולכן טעות היתה גבייה זו של הטרקלין ממנו ומשיבים אותו לשומר, מה שאין כן בכל אדם שאין לו מעות לשלם וגובים את נכסיו, יתכן ששם אין משיבים אותם אליו יותר, אפילו מצא ממון לפרוע בו את חובו ולפדות את הנכסים שכבר ניטלו הימנו בפרעונם, שכיון ששמו אותם בית דין על חובו הרי זו כמכירה גמורה שאינה חוזרת.

הגמרא מביאה מחלוקת אודות משך הזמן שבו אומרים 'שומא הדר': **אָמְרֵי נְהַרְדְּעֵי** – אמרו חכמי נהרדעא, **שׁוּמָא** – קרקע שהעריכו את שוויה ונטלוה מאדם החייב ממון ונתנו אותה לחבירו על מנת לפרוע בה את חובו, **הָדַר** – חוזרת היא מהמלוה אל הלוה אם טרח והשיג ממון ובא לפדותה, **עַד תְּרֵיסַר יַרְחֵי שַׁתָּא** – עד חלוף שנים עשר חודשי השנה בלבד, ולא אחרי שעובר זמן זה.

וְאָמַר אֲמֵימַר, אֲנָא מִנְּהַרְדְּעָא אֲנָא – אני הנני מנהרדעא, **וְאַף** על פי **כֵּן סְבִירָא לִי** – דעתי היא **שׁוּמָא הָדַר לְעוֹלָם**, ולא רק בתוך שנה. פסק ההלכה: **וְהִלְכְתָא** – ההלכה היא, **שׁוּמָא הָדַר לְעוֹלָם**, וטעם הדבר הוא **מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר** (דברים ו יח) 'וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב', ומעשה ישר וטוב הוא להשיבה לו לעולם, כאשר עלה בידו להשיג מעות כדי פדיונה.

הגמרא דנה בכמה אופנים האם אומרים בהם 'שומא הדר': א. **פְּשִׁטָא** – דין פשוט הוא שאם **שָׁמוּ לֵיהּ** וגבו **לְבַעַל חוֹב** קרקע של אדם החייב לו, **וְאָזַל אִיהוּ וְשָׁמָהּ לְבַעַל חוֹב דִּידֵיהּ** – והלך בעל חוב זה, שקיבל את הקרקע עבור מה שחייבים לו, והגבה אותה לאדם שהוא עצמו חייב לו, שיכול בעל הקרקע הראשון לבוא אל זה שהקרקע הגיעה אליו ולפדותה הימנו, ואין הוא יכול לומר לא ממך קבלתיה אלא מזה שהיה חייב לי ממון, משום **דַּאֲמַרִינַן לֵיהּ** – אומרים אנו לו, **לֹא עָדִיךְ אַתְּ מְגַבְּרָא דְּאָתֵית מִינַּיהּ** – אינך עדיף מזה שקיבלת ממנו, שכשם שממנו יכול היה בעל הקרקע הראשון לפדותה, משום 'ועשית הישר והטוב', אף ממך כן.

ב. ואם **זַבְּנָהּ** – מכרה בעל החוב ששמו לו את הקרקע, **אוֹ אוֹרְתָא** – שמת ועברה לרשות יורשיו, **וְיָהֲבָהּ** – או שנתנה **בְּמַתָּנָה, וַדַּאי הָנֵי מֵעִיקָּרָא אַדַּעְתָּא דְּאַרְעָא נָחוּת וְלָאו אַדַּעְתָּא דְּזוּזֵי נָחוּת** – ודאי שאלו, הקונה היורש ומקבל המתנה, באו לקרקע על דעת לקבל אותה עצמה ולא על דעת לקבל את דמיה, ואין זה ישר וטוב לנוטלה מהם, שמה שנוטלים מן הבעל חוב, לפי שאנו אומרים לו שחובך על בעל הקרקע היה חוב דמים, והרי לך את הדמים והשב את הקרקע, לא כן אלו שחפצו בקרקע עצמה, שאין לנוטלה מהם.

ג. **שָׁמוּ לָהּ לְאִשָּׁה** קרקע בחוב שהיו חייבים לה, **וְאִינְסִיכָא** – ונישאה ועברה הקרקע לרשות הבעל, אפילו לא שמה אותה לבעלה בכתובתה שתהיה קרקע זו כ'נכסי צאן ברזל' שנחשבים קנויים לבעל, אלא השאירה קרקע זו לעצמה שתחשב כ'נכסי מלוג' שהקרן שלה והבעל אוכל פירות, **אוֹ שָׁמוּ מִינָּהּ דְּאִשָּׁה** – שגבו מאשה בחובה, **וְאִינְסִיכָא** – ונישאת, **וּמֵתָה, בַּעַל בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ לוֹקֵחַ הָוֵי** – עשאוהו חכמים לעולם כלוקח וכקונה ולא כיורש, ועל כן אם שמו לאשה וגבו לה קרקע בחובה ומתה וירש את הקרקע, ואחר כך באו לפדותה הימנו, **לֹא מִיהַדַּר** – אינו צריך להחזיר, שלוקח אינו צריך להשיב את הקרקע שקנה, כאמור בדין הקודם, **וְאִם** שמו מהאשה ונשאת ומתה וירשה בעלה, ובא להשיב את החוב בדמים וליטול את הקרקע בחזרה, **לֹא מְהַדְּרִינַן לֵיהּ** – אין צריכים להשיבנה לו, ואינו יכול לומר יורש אני ובא לפדות במקומה, אלא לוקח הוא ואין לו זכות זו.

הגמרא מביאה את המקור לכך שהבעל לוקח ולא יורש: **דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, בְּאוּשָּׁא**, אליה גלה בית הדין הגדול שבירושלים, **הִתְקִינוּ** חכמים וקבעו **שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁמָּכְרָה בְּנִכְסֵי מְלוֹג בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ**, באופן שהבעל ימשיך לאכול פירות ואילו גוף הקרקע יהיה ללקוחות שיקבלוה כשתמות, **וּמֵתָה, שֶׁהַבַּעַל מוֹצִיא** את הקרקע **מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת**, משום שחכמים נתנו לו דין לוקח ולא דין יורש, שאילו היה נחשב יורש לא היה יכול להוציא את הקרקע שנמכרה קודם שירש, אולם מאחר שדין לוקח עליו, נחשב כאילו קנאה מיד האשה קודם הלקוחות האחרים.

ד. אם לא שמוה בית דין לבעל חוב, אלא **אַגְּבֵיהּ אִיהוּ** – הלוה עצמו נתן לו את הקרקע **בְּחוֹבוֹ** בלא שהטרידוהו ללכת לבית דין, ואמר לו טול קרקע זו בחובך, **פְּלִינִי** – נחלקו **בָּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא** האם גם באופן זה אומרים ש'שומא הדר' או לא, **חַד אָמַר לֹא הָדְרָה** – חוזרת הקרקע אם הוא חפץ לפדותה, **וְחַד אָמַר לֹא הָדְרָה.**

הגמרא מבארת את טעמי המחלוקת: **מַאן דְּאָמַר לֹא הָדְרָה** – האומר שאינה חוזרת, **טַעְמָא, הַאי יְבִינֵי מְעַלְיָא הִיא דְּהָא מַדַּעְתָּא דְּנַפְשֵׁיהּ אַגְבֵּיהּ** – דעתו היא שהרי זו במכירה רגילה, שהרי מדעתו מסרה לבעל חוב תמורת חובו, ואין אומרים בזה שומא הדר, שאינו אלא כאשר בית דין גבו את הקרקע עבור בעל החוב. **וּמַאן דְּאָמַר הָדְרָה** – האומר שחוזרת, **טַעְמָא, לֹא יְבִינֵי מְעַלְיָא הוּא** – דעתו היא שאין זה במכירה רגילה, **וְהַאי דְּאַגְבֵּיהּ מַדַּעְתֵּיהּ וְלֹא אָתָא לְרֵינָא מֵחֲמַת כִּיסּוּפָא הוּא דְּאַגְבֵּיהּ** – ומה שמסרה לבעל החוב תמורת חובו, מחמת בושה עשה כן, ולא מפני שחפץ למוכרה הגמרא מברררת מאימתי זמן אבילת הפירות בקרקע שגבו לו בית דין: **וּמֵאֵימַת אָכִיל פֵּירֵי** – זה שהגבו לו קרקע של החייב לו, מאימתי היא קנויה לו לאכול את פירותיה, **רַבָּה אָמַר, מִכִּי מַטְיָא אַדַּרְכְּתָא לִידֵיהּ** – מעת שהגיע שטר אדרכתא לידיו, דהיינו שאחר תשעים יום מעת שנפסק הדין כותבים בית דין לתובע שטר שבכל מקום שימצא את נכסי הלוה יוכל לקחתם, ומוסרים לו שטר זה, ומאותה עת יכול הוא לאכול פירות של הקרקע שימצא. **אַבַּיֵי אָמַר, עַדְיוּ בַּחֲתוּמָיו יָכִין לוֹ** – העדים החותמים על שטר האדרכתא זוכים לו בשטר זה, אף קודם שהגיע לידיו, ועל כן מעת שחתמו יכול הוא לאכול פירות. **רָבָא אָמַר, מִכִּי שְׁלִימוּ יְמֵי אַכְרְזָתָא** – אחר שתמו ימי ההכרזה אוכל הוא את הפירות ולא לפני כן, שאף אחר שבא שטר אדרכתא לידיו, עליו לחפש את נכסיו של הלוה, ואחר כך עליו לבוא לבית דין ומכריזים עליה שהיא עומדת למכירה ומוכרים אותה לכל המרבה במחיר ונתנים הדמים למלוה, ואם הוא זה שמרבה במחיר יותר ממה ששמוה אחרים, זוכה בה אחר שנשלמו ימי ההכרזה:

משנה

המשנה עוסקת באופן ששוכר פרה השאילה לאדם אחר, מה הם דיני השוכר והשואל כלפי הבעלים: **הַשּׂוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵירוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר** שישתמש בה בימי שכירותה, **וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ** ברשות השואל, **יִשְׁבַּע הַשּׂוֹכֵר** למשכיר **שֶׁמֵּתָה כְּדַרְכָּהּ** ויפטר, כדין שוכר הפטור על אונס, **וְהַשּׁוֹאֵל** החייב באונסים, **יְשַׁלֵּם** לַשּׂוֹכֵר את הפרה ששכר הימנו. **אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כֵּיצַד חַלָּה,** השוכר, **עוֹשֶׂה סְחוֹרָה בְּפָרָתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ,** שכיון שאין הפרה שלו היתכן שישאילה וירוויח על כך, **אֶלָּא תַּחֲזוֹר פָּרָה לַבְּעָלִים,** שישלם השואל למשכיר:

גמרא

הגמרא מבררת את טעמם של חכמים: **אָמַר לֵיהּ רַב אִידִי בַּר אָבִין לְאַבַּיֵי, מִכְּדֵי** – הרי **הַשּׂוֹכֵר כְּמַאי קָנֵי לְהַאי פָּרָה** – במה הוא קונה את הפרה, **בְּשָׁבוּעָה** שהוא נשבע למשכיר שמתה כדרכה, **וְאִם כֵּן קְשָׁה, נִיזְקָא לֵיהּ** – יאמר לו **מַשְׁכִּיר לְשׂוֹכֵר, דְּלֵית אַתְּ וְדִיל שְׁבוּעָתָךְ וְאָנָא מְשַׁתְּעִינָא דִּינָא בְּהֲדֵי שׁוֹאֵל** – איני צריך לך ולשבועתך, ואלך ואתדיין עם השואל החייב באונסים וישלם לי את פרתי. **אָמַר לֵיהּ** אביי לרב אידי בר אבין, **מִי סָבְרַתְּ** – האם סבור אתה **שֶׁהַשּׂוֹכֵר בִּשְׁבוּעָה הוּא דְּקָא קָנֵי לָהּ** – קונה לפרה זו, **הֲלֹא מִשְׁעַת מִיתָה הוּא דְּקָנֵי, וּשְׁבוּעָה זוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע אֵינָהּ אֶלָּא כְּדֵי לְהָפֵיס דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת,** שלא יאמר פשעת בה.

הגמרא דנה באופנים נוספים של שוכר שהשאיל ושואל שהשכיר: **אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, פְּעָמִים שֶׁהַבְּעָלִים מְשַׁלְּמִין כָּמָּה פְּרוֹת לַשּׂוֹכֵר. הֵיכִי דָּמֵי** – כיצד יתכן הדבר, באופן זה שהשוכר **אַגְּרֵהּ מֵינֵיהּ** – שכר מהבעלים את הפרה **לְמֵאָה יוֹמֵי** – מאה ימים, **וְהָדַר שַׁיְּילֵהּ מֵינֵיהּ** – וחזר הבעלים ושאל את הפרה מהשוכר **לִתְשָׁעִין יוֹמֵי,** שאחר שישתמש בה בתשעים הימים, ישיבנה לשוכר לעבוד בה עוד עשרה ימים. שוב **הָדַר** – חזר השוכר **וַאֲגְרֵהּ מֵינֵיהּ** – ושכרה מהבעלים **לִתְמָנֵן יוֹמֵי** – לשמונים יום, **וְהָדַר שַׁיְּילֵהּ מֵינֵיהּ** – וחזר הבעלים ושאלה מהשוכר **לְשִׁבְעִין יוֹמֵי** שלאחרידהם ישיבם לשוכר לעשרה ימים עד תום השכירות השניה. **וּמֵתָה הפרה בְּתוֹךְ** שבעים **יְמֵי שְׁאֵלָתָהּ** השניה, ובזה הדין שמשלמים הבעלים כמה פרות לשוכר, משום **דַּאֲבָל** – שעל כל **שְׁאֵלָה וּשְׁאֵלָה מְיַחֲיֵיב** הבעלים **חֲדָא פָּרָה** לשוכר, ועוד שתי פרות להשלים בכל אחת מהן עשרה ימים שנותרו לשוכר לעשות בהן ימי שכירותו העודפים על ימי השאלה של הבעלים. כיצד, בראשונה שכר את הפרה למאה ימים, אילו מתה אז, היה השוכר פטור, כיון שאינו חייב באונסים. באו הבעלים ושאלוה ממנו לתשעים יום. אילו מתה הפרה באלו הימים, היו הבעלים חייבים פרה לשוכר, כדין האמור במשנה שמי ששאל פרה משוכר ומתה, חייב הוא לשלם לו, ואין חילוק בין אם השואל היה הבעלים או אדם אחר. ומלבד הפרה שחייבים הבעלים מפני חיוב שאלה, עוד חייבים פרה נוספת לשוכר, להשלים בה את עשרת הימים של השכירות שעודפים על הימים שהשאילה להם. חזר השוכר ושכר את הפרה מהבעלים לשמונים יום. אילו היתה מתה באותם ימים, היה השוכר נשבע לבעלים שמתה אצלו, והבעלים היו משלמים לו פרה מכיון ששואלים הם, ועוד היו צריכים להעמיד לו פרה לסיים את ימי השכירות הראשונה שעודפים על ימי שאלתם. חזרו הבעלים ושאלוה ממנו לשבעים יום, ומתה, הרי הם חייבים לשוכר שתי פרות, מפני שנתחייבו עליה פעמיים בחיוב אונסים, מחמת שתי השאלות ששאלוה, ועוד חייבים לשוכר שתי פרות, האחת עבור השלמת עשרת הימים שאחר השאלה הראשונה שהיתה לתשעים יום, עד תום השכירות הראשונה, והאחרת להשלמת הימים שאחר השאלה השניה שהיתה לשמונים יום, עד תום השכירות השניה.

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מִדִּיפְתִּי לְרָבִינָא, מִכְּדֵי חֲדָא פָּרָה הִיא – הרי אין זו אלא פרה אחת בלבד, **עַיְּילֵהּ וַאֲפְקֵהּ** – שנכנסה ויצאה, **אַפְקֵהּ מִשְׁכִּירוּת וְעַיְּילֵהּ לִשְׁאֵילָה אַפְקֵהּ מִשְׁאֵילָה וְעַיְּילֵהּ לִשְׁכִּירוּת** – יצאה משכירות ונכנסה לשאלה, יצאה משאלה ונכנסה לשכירות, ואם כן ישלם לו פרה אחת עבור שתי השאלות, ועוד פרה אחת לעשות בה מלאכה עשרים יום.

אָמַר לֵיהּ רבינא לרב אחא מדיפתי, **וּמִי אִיתָא לְפָרָה בְּעִינָא דְּנֵיטָא לֵיהּ הָכִי** – האם הפרה קיימת שנאמר כן. שאילו היתה קיימת היה פטור לגמרי, אלא שהיה צריך לתת לו אותה לעשות בה את עשרים הימים, ואילו עתה שאינה קיימת אינו תובע אלא תשלומים, וכיון שיש לו עליו שתי תביעות, ישלם שתים.

מַר בַּר רַב אַשִׁי אָמַר, אֵין לוֹ לשוכר עֲלֵיהֶן אֶלָּא שְׁתֵּי פָּרוֹת בלבד, וכפי טענת רב אחא מדפתי, שנותן הבעלים לשוכר **חֲדָא דְּשַׁאֲלָה** – פרה אחת שנתחייב לו בהיותו שואל שחייב באונסים, **וַחֲדָא דְּשַׁכְּרִיתוּת** – ופרה אחת עבור שתי השכירויות, שיעשה בה מלאכה עשרים יום. וטעם הדבר הוא, **שִׁשִּׁים** – שם **שְׁאֵלָה אַחַת הִיא,** וְ**שִׁשִּׁים** – ושם **שְׁכִירוּת אַחַת הִיא,** שכיון שפרה אחת היא אלא ששאלה שתי פעמים, חייב עליה פעם אחת בלבד, וכן על השכירות אין לו לתת אלא פרה אחת לעשרים יום, **דְּשַׁאֲלָה** – את הפרה שבאה עבור השאלה, **קָנֵי** השוכר **לְגַמְרֵי** והיא שלו, ואת הפרה **דְּשַׁכְּרִיתוּת עָבַר בָּהּ יְמֵי שְׁכִירוּתֵיהּ** – יעשה בה את יתרת ימי שכירותו, **וּמַיְהֲדַר לֵיהּ לְמָרֵהּ** – ויחזירנה לבעליה.

הגמרא מביאה חיובים שונים של שבועה העשויים לקרות באופן האמור במשנתנו, שהשוכר השאיל לאדם אחר: **אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, פְּעָמִים שֶׁשְּׁנֵיהֶם,** השוכר והשואל, **מְחוּיָבִים בָּקֶרֶן חֲטָאת,** שחייב בו מי שנשבע לשקר בלא שכפר בשבועה זו ממון לחבירו, וזה באופן ששניהם נשבעו לשקר אך לא כפרו ממון,

---